

ΤΑΞΗ: Γ' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ: ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ
Ημερομηνία: Μ. Τετάρτη 12 Απριλίου 2017
Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ**ΟΜΑΔΑ Α****ΘΕΜΑ Α1**

Να αποδώσετε με συντομία το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων:

- α. Βενιζελισμός
- β. Σ.Ε.Κ.Ε
- γ. Υπουργείο Περιθάλψεως

Μονάδες 15**ΘΕΜΑ Α2**

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν, γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση, τη λέξη **Σωστό**, αν η πρόταση είναι σωστή, ή **Λάθος**, αν η πρόταση είναι λανθασμένη.

- α. Η Τράπεζα της Ελλάδος οδήγησε τα δημόσια οικονομικά σε μία περίοδο οικονομικής ευφορίας, αποτρέποντας τις συνέπειες της οικονομικής κρίσης του 1932.
- β. Κατά το τελευταίο τέταρτο του 19^{ου} αιώνα η οργάνωση των κομμάτων ήταν εμφανής μόνο στο επίπεδο της ηγεσίας.
- γ. Το γενικό σύνθημα της «ανόρθωσης» χρησιμοποιήθηκε μόνο από τους ανεξάρτητους υποψηφίους στις εκλογές της 8^{ης} Αυγούστου 1910.
- δ. Ο βασιλιάς Κωνσταντίνος, εφόσον δεν μπορούσε να ζητήσει τη συμμετοχή της Ελλάδας στον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο στο πλευρό των Κεντρικών Δυνάμεων λόγω της εισόδου της Τουρκίας ήδη από τον Οκτώβριο του 1914, έλαβε θέση υπέρ της ουδετερότητας.
- ε. Η εργολαβία και η αυτεπιστασία ήταν μέθοδοι ανέγερσης προσφυγικών αστικών συνθροισμών.

Μονάδες 10

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2017
Β' ΦΑΣΗ**E_3.Ιλ3Α(ε)****ΘΕΜΑ Β1**

Ποιες δυσκολίες συνάντησε η κατασκευή σιδηροδρομικού δικτύου στην Ελλάδα κατά τις πρώτες δεκαετίες της ανεξαρτησίας;

Μονάδες 13**ΘΕΜΑ Β2**

Να αναφερθείτε:

- α)** στο μεταναστευτικό ρεύμα των Ελλήνων από τη Βουλγαρία πριν από τη συνθήκη του Βουκουρεστίου. (μονάδες 6)
- β)** στο προσφυγικό ρεύμα των Ελλήνων από τη Βουλγαρία μετά το τέλος του Α' Παγκοσμίου πολέμου. (μονάδες 6)

Μονάδες 12**ΟΜΑΔΑ Β****ΘΕΜΑ Γ1**

Αντλώντας στοιχεία από τα παρακάτω κείμενα και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις:

- α)** να προσδιορίσετε τις συνθήκες κάτω από τις οποίες το εξωελλαδικό ελληνικό κεφάλαιο ξεκίνησε τις πρώτες δειλές ενδείξεις συνεργασίας με το ελληνικό κράτος στη δεκαετία του 1870. (μονάδες 10)
- β)** να παρουσιάσετε τους τομείς της ελληνικής οικονομίας στους οποίους αναπτύχθηκε η επιχειρηματική δράση των Ελλήνων της διασποράς και να εξηγήσετε γιατί χαρακτηρίστηκε κερδοσκοπική και με ποιόν τρόπο άσκησαν πιέσεις στο ελληνικό κράτος. (μονάδες 15)

Μονάδες 25**ΚΕΙΜΕΝΟ Α**

Κατά γενικό κανόνα οι κρίσεις ξεκινούν από ένα χρηματιστηριακό κραχ, που ακολουθείται από δυσχέρειες στον τραπεζικό τομέα και στη συνέχεια εξαπλώνονται στη βιομηχανία και τη γεωργία. Εκδηλώνονται στις περισσότερες καπιταλιστικές χώρες με πτώση των τιμών, πολλαπλασιασμό των χρεοκοπιών και αύξηση της ανεργίας...» (S. Bernstein -P. Milza «Ιστορία της Ευρώπης»).

Το χρηματιστηριακό κραχ της Βιέννης (Μάιος 1873) «μεταφράζεται» γρήγορα σε πτωχεύσεις αυστρο-ουγγρικών τραπεζών και αμέσως μετά στη Γερμανία, τις ΗΠΑ, τη Γαλλία... Στην Αγγλία οι εξαγωγές πέφτουν κατά 25% μέχρι το 1875. Ο αριθμός των πτωχεύσεων διπλασιάζεται μεταξύ 1873 και 1879. Η ανεργία εξαπλώνεται, οι τιμές πέφτουν, ενώ οι επιπτώσεις στην αγροτική παραγωγή είναι φοβερές και τρομερές. Οι παραγωγικές δυνατότητες είναι τεράστιες, αλλά παρατηρείται υποκατανάλωση. Το

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2017
Β' ΦΑΣΗ

E_3.Ιλ3Α(ε)

κλασικό παράδειγμα για την κατάσταση είναι η σιδηροβιομηχανία. Η παραγωγή σιδήρου μπορεί να φτάσει τα 2,5 εκατ. τόνους το 1873. Η κατανάλωση, όμως, είναι μόλις 500.000 τόνοι, ενώ η τιμή πέφτει τα επόμενα χρόνια θεαματικά. Ο Economist χαρακτήρισε το 1879 ως «την πιο σκοτεινή χρονιά του αιώνα».

(Άρθρο «Η «Μεγάλη Ύφεση» σαρώνει Ευρώπη και Αμερική...» του δημοσιογράφου T. Κατσίμάρδου στην εφημερίδα ΗΜΕΡΗΣΙΑ της 1ης Μαρτίου 2009)

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Η μετριοπάθεια όμως του Τρικούπη ενέπνεε αρκετή εμπιστοσύνη στους ξένους επενδυτές και μεταξύ 1879 και 1890 συνάφθηκαν 6 εξωτερικά δάνεια με ονομαστική αξία 630 εκατομμυρίων δραχμών. [...] Ο Τρικούπης απέφυγε να κάνει μεταρρυθμίσεις στη γεωργική γη της νεοαποκτημένης επαρχίας της Θεσσαλίας, της οποίας τη γεωργία χαρακτήριζαν τα μεγάλα τσιφλίκια, για να μην προσβάλει τις ευαισθησίες του ξένου κεφαλαίου και των πλουσίων Ελλήνων του εξωτερικού, που έδειχναν όλο και μεγαλύτερη τάση να επενδύουν στη μητέρα πατρίδα. [...] Πλούσιοι Έλληνες, που έμεναν συχνά στο εξωτερικό, άρχισαν να αγοράζουν μεγάλους αριθμούς παλαιών ατμοπλοίων, χρησιμοποιώντας για πλοίαρχους και πληρώματα τους νησιώτες συμπατριώτες τους.

(Σύντομη ιστορία της Νεώτερης Ελλάδας του Richard Clogg, εκδόσεις Καρδαμίτσα, 1984, σελ. 137 – 138)

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Οι Έλληνες επιχειρηματίες της διασποράς μετά το 1866 άρχισαν να βλέπουν την Ελλάδα ως χώρο ανάπτυξης επενδυτικών δραστηριοτήτων. Ένας από αυτούς ήταν ο Ανδρέας Συγγρός, βασικός μέτοχος της Τράπεζας Κωνσταντινουπόλεως, ο οποίος κυριάρχησε στην οικονομική ζωή της χώρας κατά τα τέλη του 19ου αιώνα. Το επενδυτικό του ενδιαφέρον είχε επικεντρωθεί στο μεταλλευτικό κλάδο. Το 1873 μαζί με τον Ευάγγελο Μπαλατατζή και άλλους κεφαλαιούχους του εξωτερικού αγόρασαν ορισμένα από τα δικαιώματα της ιταλογαλλικής εταιρείας Λαυρίου (Κ. Τσουκαλάς, Εξάρτηση και αναπαραγωγή, σ.σ. 246 – 250) και δημιούργησαν την «Ελληνική Εταιρεία Μεταλλουργιών Λαυρίου».

Η νέα εταιρεία, αποσκοπώντας στην εκμετάλλευση των εντυπώσεων ότι στο υπέδαφος του Λαυρίου υπήρχε αμύθητος πλούτος, εξέδωσε μετοχές αξίας 200 δραχμών η καθεμιά. Αγρότες, εργάτες, μικροαστοί και γενικά άνθρωποι αδαείς από χρηματιστηριακά παιχνίδια έσπευσαν να τις αγοράσουν, ελπίζοντας στο εύκολο κέρδος. Λόγω της μεγάλης ζήτησης η τιμή κάθε μετοχής διπλασιάστηκε. Όταν όμως μετά από κάποιους μήνες αποδείχτηκε ότι το Λαύριο δεν ήταν πλουτοφόρος πηγή, οι μετοχές έπεσαν κάτω από την ονομαστική τους αξία, με αποτέλεσμα να υποστούν τεράστια ζημιά κυρίως οι μικροί αποταμιευτές. Αντίθετα, ορισμένοι κερδοσκόποι καρπώθηκαν τεράστια για την εποχή ποσά πουλώνοντας τις μετοχές τους, όσο ακόμα η τιμή τους ήταν υψηλή (εφημερίδα ΕΜΠΡΟΣ, φύλλο της 13ης Αυγούστου 1955). Τα «θύματα» του χρηματιστηριακού κραχ αναζήτησαν υπεύθυνο για την οικονομική τους

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2017
Β' ΦΑΣΗ

E_3.Ιλ3Α(ε)

καταστροφή. Και τον βρήκαν στο πρόσωπο του τότε πρωθυπουργού Επαμεινώνδα Δεληγεώργη. Διαδηλώσεις και επεισόδια έγιναν στην Αθήνα σε τέτοια έκταση, ώστε στις αρχές Φεβρουαρίου 1874 ο Μεσολογγίτης πολιτικός αναγκάστηκε να υποβάλει την παραίτησή του.

(Άρθρο «Τα «Λαυρεωτικά»: ένα δείγμα αποικιοκρατίας και χρηματιστηριακής απάτης» του εκπαιδευτικού Π. Παπανότη στο Χρονοντούλαπο της 27ης Ιανουαρίου 2013)

ΘΕΜΑ Δ1

Αντλώντας πληροφορίες από τα παρακάτω κείμενα και σε συνδυασμό με τις ιστορικές σας γνώσεις, να παρουσιάσετε και να αιτιολογήσετε τη στάση που τήρησαν οι ελληνικές κυβερνήσεις απέναντι στο Κρητικό Ζήτημα:

- α)** κατά τη διάρκεια του 1908. (μονάδες 10)
- β)** μετά την ανάληψη της πρωθυπουργίας της Ελλάδας από τον Ελ. Βενιζέλο έως και την έναρξη των Βαλκανικών πολέμων. (μονάδες 15)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Το φθινόπωρο του 1908 η Βουλγαρία κήρυξε την ανεξαρτησία της και προσάρτησε την Ανατολική Ρωμυλία, μία περιοχή που φιλοξενούσε ελληνικούς πληθυσμούς. Την ίδια εποχή η Αυστροουγγρική αυτοκρατορία μεθόδευσε την ενσωμάτωση της Βοσνίας - Ερζεγοβίνης, παρά τις αντιδράσεις της Ρωσίας και της γειτονικής Σερβίας.

Μέσα σε αυτό το ρευστό πολιτικό σκηνικό οι Κρήτες με την παρότρυνση και της ελληνικής κυβέρνησης αποφάσισαν να διεκδικήσουν την ανεξαρτησία τους και την ένωση με την Ελλάδα. Η ελληνική κυβέρνηση επισήμως δεν επιδοκίμαζε τις πρωτοβουλίες των Κρητών, διότι δεν ήθελε να προκαλέσει τους Τούρκους. Στο παρασκήνιο, όμως, οι δύο πλευρές συνέργαζονταν στενά. Η Αθήνα θεωρούσε απαραίτητη την κινητοποίηση των Κρητών για να διεκδικηθεί de facto η ένωση με την Ελλάδα. Ο πρωθυπουργός της Ελλάδος Γεώργιος Θεοτόκης εισηγήθηκε στον ομόλογό του της Κρήτης Γεώργιο Παπαμαστοράκη την ανάγκη για κινητοποιήσεις, προκειμένου να επιτευχθεί ο σκοπός αυτός. Ο Παπαμαστοράκης ήρθε σε επαφή με τον ηγέτη της αντιπολίτευσης Ελευθέριο Βενιζέλο, ο οποίος συμφώνησε με την πρόταση του Θεοτόκη. Πράγματι, στις 24 Σεπτεμβρίου (6 Οκτωβρίου) του 1908 πραγματοποιήθηκε ογκώδες συλλαλητήριο στα Χανιά, στο οποίο υπολογίζεται ότι συμμετείχαν 15.000 άνθρωποι.

(Άρθρο «24 Σεπτεμβρίου 1908: Ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα – Πως έγινε» του πανεπιστημιακού Γ. Χ. Κουφογιώργου, Ελευθεροτυπία 20.9.2014)

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2017
Β' ΦΑΣΗ

E_3.Ιλ3Α(ε)

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Ήδη από το 1911 είχε τεθεί το ζήτημα να σπεύσουν οι Κρήτες βουλευτές στην Ελλάδα και να ενσωματωθούν στο ελληνικό κοινοβούλιο, ώστε να επιτευχθεί μία «ντε φάκτο» ένωση της νήσου με την Ελλάδα. Στη λύση αυτή αντέδρασαν λυσσωδώς οι Μεγάλες Δυνάμεις, οι οποίες είχαν καταστήσει επιπλέον προσεκτική την ελληνική κυβέρνηση να μη αποδεχθεί με κανένα τρόπο την πραξικοπηματική αυτή ενέργεια των Κρητών. Και ενώ ο Κρήτης Ελ. Βενιζέλος ήταν σαφώς αντίθετος με την εισδοχή των Κρητών βουλευτών και τη γνώμη του αυτή την εξέθεσε απερίφραστα στην Επιτροπή Κρητών όταν τον επισκέφθηκε το 1911, η παλαιοκομματική παράταξη, για λόγους καθαρά αντιπολιτευτικούς, ενίσχυε τις επιθυμίες αυτές των Κρητών, αδιαφορώντας για τους τεράστιους εθνικούς κινδύνους που επικρέμονταν πάνω από την Ελλάδα και κυρίως τον κίνδυνο κήρυξης πολέμου της Τουρκίας και της Ελλάδας και μάλιστα σε μία εποχή που η μυστική διπλωματία προετοίμαζε την Ελληνο-Βουλγαρο-Σερβική συμμαχία κατά της Τουρκίας με σύντονες διαπραγματεύσεις. Ο Βενιζέλος, λοιπόν, προκειμένου να μην επέλθει βίαιη ανατροπή της ισορροπίας των ταταμένων ελληνοτουρκικών σχέσεων είχε καταλήξει να αντιταχθεί σθεναρά στην είσοδο των Κρητών βουλευτών στην ελληνική βουλή.

[...] Ο χειρισμός του Βενιζέλου, παρά τον αντιδημοτικό χαρακτήρα του, άφησε ελεύθερο το έδαφος για μία Βαλκανική συμμαχία για τη διεξαγωγή του απελευθερωτικού πολέμου του 1912.

(Τάσος Βουρνάς, Ιστορία της Νεότερης και Σύγχρονης Ελλάδας, τόμος Β', σελ. 104-107)